

Hjejlen

Årgang 24 • Nr. 4
December 2006

Dansk Ornitologisk Forening

Viborg Amt

HJEJLEN årgang 24 • nr. 4 • december 2006

MEDLEMSBLAD FOR DANSK ORNITOLOGISK FORENING, VIBORG AMT

Ansvarshavende redaktør: Eyvind Lyngsie Jakobsen (ELJ) • Østervænget 27,
Viborg • 8667 1646 • e.lyngsie.jakobsen@jydepost.dk

Layout, grafik: Jørgen Peter Kjeldsen • pjoern@prinzapolka.dk

Tryk: A. Sæe-Knudsen • lyn@langsom.dk

Forside & bagside: Jens Frimer Andersen • frufri@mail.dk

ISSN 0903-9694 Oplag dette nummer: 475 eks.

BESTYRELSE FOR DOF-VIBORG AMT:

- Per W. Buchwald (PWB)** Nørresøvej 18, 8800 Viborg
Formand 8667 1638 • tromwald@post.tele.dk
- Jan S. Kristensen (JK)** Gyvelvænget 161, 7730 Hanstholm
Næstformand 9796 2456 • oz1iil@tdcadsl.dk
- Ole Kristjansen (OK)** Svinglen 66, 8800 Viborg
Kasserer 8667 3181 • oklab@post6.tele.dk
- Ole Lilleør (OL)** Baldersvej 19, 8800 Viborg
Sekretær 8662 8032 • lilleor@gmail.com
- Thorkil Brandt (TB)** Tindbæk Byvej 30, 8900 Randers
8750 8040 • thorkilbrandt@mail.dk
- Robin Milner (RM)** Wåleshøjen 3, 8800 Viborg
8667 5086 • robin.milner@sygeplejeskolen.com
- Frits Rost (FR)** Baldersvej 18, 8800 Viborg
8727 1011 • f.rost@mobilixnet.dk
- Susanne Møller (SM)** Toften 40, 8830 Tjele
8669 0042 • smvammen@mobilixnet.dk
- Lars Mogensen (LM)** GI Viborgvej 13, 8830 Tjele
8665 3614 • nial8830@yahoo.dk

KONTAKTPERSONER:

Revisor: ELJ • *Repræsentantskabsmedlemmer:* PWB, OK. *Suppleant:* JK •
Kontaktperson i DOFs hovedbestyrelse: Kurt Rasmussen • *Fredningsudvalg:* JK, TB, LM •
Ekskursioner: FR • *Møder:* SM • *Lokalrapport (FUGLE og DYR i Nordjylland):* FR •
Ungdomsudvalg: OK • *Fugleregistrering:* OL •
Friluftsrådet + Grønt Råd: PWB. *Suppleant:* OK • *Fugleværnsfonden:* ELJ

INDHOLD

Redaktørskifte	3	Jyske Fiskeørne - og tyske	11
Tak	4	Opslagstavle	16
Nyt fra bestyrelsen	5	Fremtidsfugle i Østjylland	17
Generalforsamling	6	Bliv punkttæller for DOF	19
Slørugle & Kirkeugle 2006	7	Afholdte ture og møder	20
DOFs uglegruppe	9	Kommende ture og møder	21
		Meddelelser fra redaktionen	23

Redaktørskifte

Nu sker det, som jeg har sagt og endog gjort før. Jeg stopper som redaktør for HJEJLEN. Efter mange år som redaktør synes jeg, at jeg er nær ved at være brugt op. Og med tiltagende alder kommer der også andre prioriteter på det, som resten af livet skal bruges til. Endelig er det ikke det mindst ringe, at andre kommer til med mulighed for at gøre bladet anderledes og bedre. Nye koste fejer som bekendt bedre end de gamle og slidte.

Jeg begyndte som redaktør i 1991. Holdt en pause fra og med året 2001, der egentlig var tænkt som en afslutning. I den mellemliggende periode tog Carsten Krog Pedersen sig af bladet. Og da han fik forfald halvt inde i 2003, blev jeg atter redaktør. Og nu, hvor jeg var valgt helt at stoppe, har bestyrelsen besluttet sig for Carsten, der bliver således igen bliver redaktør. Han har erfaringer.

Det har undertiden været en blandet fornøjelse at være redaktør. Men takket være et godt samarbejde – de sidste mange år – med bladets layouter Jørgen Peter Kjeldsen, Frøstrup, og bladets trykker gennem alle årene, Søe-Knudsen fra Stockholm (der regner sig selv for at være den hurtigste blandt de langsommeste i den sorte verden, som er hans), har arbejdet som redaktør trods alt været mere sjovt end besværligt. Til det besværlige har det altid været at skaffe stof til bladet - redaktørens tungeste pligt. Hvor meget har jeg ikke plaget og klaget i tidens løb. Men det har af og til været som at hælde vand på en gås. Det prellede af. Ikke underligt, hvis nogen er blevet trætte af mig. Men som oftest kom bladet ud, om end ikke altid på det planlagte tidspunkt. Og med hensyn til forsidetegninger er der god grund til at takke Jens Frimer Andersen for hans gennem flere år – navnlig de senere – store beredvillighed at levere smukke fugletegninger.

Denne verdens tekniske fremskridt har redaktionen i tidens løb kunnet gøre brug af. De første år gik det med brug af gammeldags skrivemaskiner, som også en gang var et fremskridt, papir, saks og klister og tykke konvolutter, når det endelige stof skulle sendes til trykkeren i Stoholm. Nu foregår det med hjemme-computer, e-mail og det rigtige program til opsætning af bladet, hvorefter det færdige materiale sendes elektronisk til trykkeren. Og kun det endelige produkt, som læserne kender som HJEJLEN, foreligger på papir. Som det nyeste kan HJEJLEN nu også findes i digital form på lokalafdelingens hjemmeside.

De mange år har været med forskellige aktører i redaktionen. Lad mig nævne nogle af de forhenværende. Gorm Thyge Wæhrens, Skive, Kenneth Nielsen, Tjele, Niels Jørgen Larsen, Tjele, Steen Brølling, Vesløs og Denis Severn, Skive. Hos sidst nævnte foregik længe layoutet, hvor det næstvigtigste var saks og lim - vi nærmest sad og sniffede under bestræbelserne på at få et pænt blad ud. Men det vigtigste hos Denis var nu kaffen med svigermoders boller, så vi kunne blive normale igen oven på klisteriet og snifferiet.

Tak til alle - LokalDOFviborgs bestyrelse, skiftende redaktionsmedlemmer og ikke mindst de forskellige artikelforfattere - som jeg i tidens løb har samarbejdet med.

Lidt skriveløse er der stadig i mig, så det kan godt være, at der kommer en artikel i ny og næ.

Eyvind Lyngsie Jakobsen

Tegning: Jens Frimer Andersen

En forsinket tak

til alle dem, som siden udsendelse af HJEJLEN 2006/1 har indbetalt et bidrag til HJEJLEN og lokalafdelingen. Der indkom 5505 kr. Det er et meget flot beløb, som redaktionen og lokalbestyrelsen takker for. Hertil har en række abonnenter bosat uden for amtet fornyet deres abonnement. Det er en stor hjælp, når HJEJLEN, som det er sket 2 gange i år, har været udsendt med 40 sider pr. nummer. Det koster ekstra i trykkeudgifter og ekstra i porto, det sidste ca. 1400 kr. mere, end de mindre omfattende blade koster at udsende.

-Redaktøren

Nyt fra bestyrelsen

Denne beretning om bestyrelsens arbejde vil omhandle de sidste par måneders aktiviteter, da formanden jo i sidste nummer af HJEJLEN, under artiklen om DOFs 100 års-jubilæum så glimrende har redegjort for de sager og tiltag, som DOF-Viborg Amt har arbejdet med til og med september. Siden dette er næste års **generalforsamling** kommet helt på plads, og det bliver som ventet på **Skarregård på Nord-Mors**. Efter at vi de sidste par år har benyttet os af Søndermølle ved Viborg, syntes bestyrelsen at det var på tide igen at rykke nordpå i amtet. Det er i den forbindelse et håb, at vi også ser nye ansigter til generalforsamlingen denne gang. Som tidligere er der igen arrangeret en fugletur før generalforsamlingen, det er den lokale Jes Gravgård, som vil vise rundt i området omkring Skarregård (se tidspunkt i indkaldelsen på næste side). I forlængelse af GF vil Thomas Vikstrøm fra **DOFs Caretakerprojekt** komme og berette om projektet, og der vil også være herboende caretakere til stede, som kan fortælle om de lokale forhold.

Caretakere i ordets rette betydning vil der sikkert også blive brug for, når ansvaret for den lokale **miljøforvaltning** efter nytår overgår til kommunerne. Det er med bange anelser (forhåbentlig uberettiget) vi nu går fremtiden i møde i de grønne organisationer. Vil snævre økonomiske og erhvervsmæssige forhold bestemme fremtidens miljøforvaltning? DOF Viborg amt forudser, at det vil blive

nødvendigt med langt større samarbejde mellem eksempelvis DOF og DN m.m. Bestyrelsen påtænker at tage de nødvendige kontakter for at fremme et sådant initiativ!

HJEJLEN gennemgår også forandringer, den største skyldes at redaktøren efter flere års tilløb slipper tøjlerne og fremover vil nøjes med at læse bladet, samt forhåbentlig levere nogle gode artikler. **Bestyrelsen takker Eyvind** for mangeårige ansvarsfuld indsats. Redaktionen vil fremover varetages af Jørgen Peter Kjeldsen (layout, som nu), Carsten Krog Pedersen (redaktør) og Thorkil Brandt (bestyrelsens repræsentant i redaktionen).

Fra det netop afholdte repræsentantskabsmøde forlyder det, at **den nye struktur** først effektueres pr. 1/1-2008, derom mere senere.

DOF-Viborg Amts **email-liste** har haft begrænset succes, med relativ få tilmeldte. Undertegnede har dog ikke opgivet håbet om få en større del af medlemmerne i tale, og prøver at skaffe email-addresser på anden vis. Så bliv ikke overrasket hvis i bliver kontaktet.

Fredningsudvalget har ikke haft nye sager af betydning siden sidst, men afventer dog stadig Naturklagenævnets afgørelser på et par VVM sager. Udvalget består stadig af Jan S. Kristensen (Thy/Hannæs/Mors) og Lars Mogensen og Thorkil Brandt (resten af amtet). Vi hører meget gerne fra medlemmer som falder over sager som bør kigges nærmere på.

Lokalafdelingen arrangerer som sædvanligt flere ture hen over vinteren, herom andetsteds i bladet (side 21). Vi vil dog specielt slå et slag for **Ørnens Dag** som afholdes den 25/2-2007 fra kl. 10 til 14. Her i amtet vil det blive i Vejlerne (naturcenteret på Bygholmdæmningen, og måske også et sted i de

Vestlige Vejler).

Denne landsdækkende begivenhed var i 2006 en meget stor succes, med masser af positiv omtale af DOF.

Bestyrelsen ønsker medlemmerne et godt nytår.

For bestyrelsen

Jan S. Kristensen

DOF-Viborg amt

inviterer til

GENERALFORSAMLING

Lørdag den 24. februar 2007 kl. 12:00

Skarregård på Nord-Mors,
Feggesundvej 53, Sejerslev, 7900 Nykøbing Mors

Dagsorden:

1. Valg af dirigent
2. Valg af referent
3. Beretning om lokalafdelingens virksomhed i det forløbne år
4. Fremlæggelse af det reviderede årsregnskab til godkendelse
5. Fremlæggelse af budget for det kommende år
6. Valg til bestyrelsen – på valg er: Thorkil Brandt, Frits Rost, Ole Kristjansen, Ole Lilleør, Susanne Møller. Sidstnævnte ønsker ikke genvalg
7. Valg af medlem + suppleant(er) til repræsentantskabet
8. Valg af revisor
9. Indkomne forslag
10. Eventuelt

Før mødet vil der blive lavet en fugletur i området ved Skarregård.
Mødested og -tid: Skarregård kl. 10:00. Turlleder: Jes Gravgaard.

Efter generalforsamlingen vil Thomas Vikstrøm fra DOFs Caretakerprojekt fortælle om status for projektet, og svare på evt. spørgsmål fra deltagerne

Lokalafdelingen er vært for kaffe, the, kage samt øl og vand under mødet.

Mød op og vær med til at sætte dit præg på lokalafdelingen.

Af DOFs uglegruppes koordinator i Viborg Amt, Stinne Aastrup

Status for Slørugle og Kirkeugle i Viborg Amt i 2006

1. Slørugle

En hurtig sammentælling og foreløbig opgørelse over Sløruglens ynglesucces i Viborg Amt i 2006 giver mindst 39 ynglepar fordelt med 18 i Thy, 16 på Mors og 5 i den sydlige del af amtet.

Vi havde frygtet, at sidste vinter, som var meget hård, ville betyde stor nedgang i ynglesuccesen, men det er heldigvis ikke tilfældet. 4 af parrene på Mors har endda haft 2 kuld unger i 2006, hvilket også viser, at det går godt. Sløruglen er den eneste ugle, som en gang imellem får 2 kuld unger.

Der blev fundet flere døde Slørugler rundt omkring – også flere ringmærkede, men bestanden er heldigvis så stor nu, at selv den hårde vinter ikke fik bugt med Sløruglerne. Ud over yngleparrene er der en del steder observeret en enkelt Slørugle. Forhåbentlig finder den sammen med en mage. Mulighederne er heldigvis blevet meget bedre de seneste år, fordi der nu er en del flere ugler rundt omkring i amtet.

DOFs Projekt Slørugle har på alle måder været en stor succes. Sløruglen har fået "kunstigt åndedræt" bl.a. ved hjælp af de mange frivillige, der har været med til at hjælpe arten frem

igen. Der er her i amtet bygget og opsat mange kasser og mange har været involverede. Vi har fået ringmærket mange af amtets unger, sidste år over 100 unger, og ringe fra døde Slørugler er sendt til Zoologisk Museum, så man på den måde også får et større kendskab til den flotte og spændende ugle.

*Stinne med en af hendes elskede ugler.
Foto: Tonny Ravn Kristiansen.*

For sjov har jeg optalt, hvor mange Sløruglekasser, der er hængt op i Viborg amt, og som vi, i Viborg Amts Sløruglegruppe, har oplysning om.

Det er mindst 133 kasser. 76 i Thy, 32 på Mors og 25 i den sydlige del af amtet. Tallet er et absolut minimum, for vi ved, at der heldigvis er mange, der bare selv bygger en kasse og hæn-ger den op. Viborg Amt Projekt Slørugle gav de første 15 kasser ved projektets start. Så bevilgede Viborg Amt penge, så vi kunne bygge og opsætte 50 kasser mere, og herefter er det stille og roligt gået fremad.

2. Kirkeugle

Kirkeuglen i Viborg amt synger til gengæld på sidste vers. I år er der foreløbig kun oplysninger om 4 ynglepar. To par i Himmerland tæt på grænsen til Nordjyllands Amt, 1 i den sydvestlige del af amtet og 1 syd i amtet.

Zoologisk Museum, DMU m.fl. er i gang med et forskningsprojekt, hvor man forsøger at finde årsagerne til den drastiske nedgang i bestanden her i Danmark og i Vesteuropa i øvrigt.

Har man oplysninger om Kirkeugler, fundet døde Kirkeugler, eller er man så heldig at have kendskab til levende Kirkeugler, hører vi meget gerne fra folk. Man kan kontakte Zoologisk Museums projektmedarbejder Lars Bo Jacobsen 2623 3585 eller Viborg Amts uglekoordinator Stinne Aastrup 8667 2777 (2330 2777).

Har man Kirkeugler i nærheden og ønsker man en kasse sat op, har Stinne Aastrup stadig nogle få kasser liggende på loftet. En betingelse for at få en kasse er, at der er Kirkeugler i området.

På www.macroecology.ku.dk/kirkeugle kan man læse mere om ZM's kirkeugleprojekt, og på www.dof.dk kan man læse om DOFs uglegruppe.

Portræt af Kirkeugle. Denne er dog ikke fra Viborg Amt, men fra Vesthimmerland. Foto: Søren Skov.

DOFs uglegruppe

Års-status 2006

Uglegruppen, der nu tæller 67 medlemmer, startede ud den sidste weekend i april med sit tredje uglesymposium. Symposiet blev igen i år afholdt på Myrthuegård Natur- og Kulturcenter ved Varde, og som de 2 foregående år var interessen for at deltage i mødet også denne gang stor blandt uglegruppens medlemmer.

Udover en gennemgang af de enkelte

*En slørugleunge skal ringmærkes.
Foto: Tonny Ravn Kristiansen.*

uglearters status, gylpundersøgelser og forevisning af litteratur om ugler m.m. havde uglegruppen inviteret Peter Sunde og Julie Dahl Møller fra Zoologisk Museum i København.

Peter Sunde gav mødedeltagerne en opdatering på Zoologisk Museums 3-årige kirkeugleprojekt, og Julie Dahl Møller fortalte om sit arbejde med birkemusen og den overvågning, der i øjeblikket sker af arten (Novana).

Flere af uglegruppens medlemmer deltager nu aktivt i eftersøgningen af birkemusen ved at indsende gylp fra (af Julie) særligt udvalgte lokaliteter.

Uglegruppens aktiviteter med op-sætning af redekasser, registrering af arterne samt andre uglerelaterede aktiviteter fortsatte i 2006 i højeste gear.

Af eksempler på disse spændende aktiviteter kan nævnes:

Et todages arrangement i Givskud Zoo med Sebastian Klein og medlemmer af Vejle Amts sløruglegruppe.

Alle aktiviteterne under arrangementet, bl.a. bygning af redekasser, foderbrætter m.m. var gratis, men der blev opfordret til at donere kr. 20,- til DOFs arbejde med at redde de danske Slørugler for hver ting man fremstillede. Ved arrangementets afslutning søndag eftermiddag kunne Projekt Slørugle v/ Klaus Dichmann modtage

HJEJLEN

en check på i alt 8000 kr.

På landsskuet i Herning havde Ringkøbing Amts uglegruppe igen i år opstillet en uglestand, som blev godt besøgt og flere gode kontakter til landmænd blev knyttet.

Mediedækningen omkring uglegruppens arbejde har i hele 2006 været fantastisk, både i form af TV, radio og div. tidsskrifter og aviser, og der findes vel efterhånden næppe en person her i landet, som ikke på et eller andet tidspunkt har hørt eller læst om uglegruppens arbejde.

En bestandsopgørelse for 2006 for

Sløruglens vedkommende er endnu ikke afsluttet, men en forsigtig vurdering er nok, at vi for første gang i år vil opleve en mindre nedgang i den samlede bestand siden projektets spæde start i efteråret 1996. Den forholdsvis lange kolde vinter med et tykt isdække, der især ramte Nordjyllands og Viborg Amt, gjorde det svært for Sløruglen at finde tilstrækkeligt med føde i en længere periode, hvorved flere blev fundet døde af sult.

Klaus Dichmann

Sekretær i DOFs uglegruppe

Læs om Danmarks ugler på www.tytoalba.dk

www.tytoalba.dk er egentlig Projekt Slørugles hjemmeside, men der er også en del om Danmarks andre ugler og om, hvordan man kan kende forskel på dem. Der er f.eks. fotos af arterne, fotos af fjer, gylp osv., så man kan kikke på forskellene på

dem, og se hvilken ugle, man måske selv har boende.

Vil man selv prøve at bygge uglekasser, så er der også mål og byggevejledning til Slørugle, Kirkeugle, Stor Hornugle og Natugle.

Hjemmesiden er udarbejdet af Klaus Dichmann, sekretær i DOFs uglegruppe. □

Projekt Slørugle - Hjemmeside

Ugler: Redekasser - Hvilken ugle? - Arkivet - Projekt Slørugle - Kontaktpersoner - Billeder - Filer - Links - Om mig - Home

Redekasse - Kirkeugle

Sted: Stedet, der vælges til opsætning af kirkeuglekassen, bør ikke i umiddelbar nærhed af et areal med vedvarende græs. Græsset skal holdes kort af græssende kreaturer eller heste. Det er en fordel, hvis der er gamle frugttræer eller stynede træer i nærheden. Der må dog ikke være tale om store bevoksninger som kude eller drivhus, da kirkeuglen ikke er en leve, hvor der også er Natugle.

Diagram: A 3D perspective drawing of a rectangular nestbox. The overall length is 90 cm. The front and back panels are 66 cm wide. The height is 20 cm. The box is divided into three sections: a front section (a) for the entrance hole, a middle section (b) for the nest chamber, and a rear section (c) for the inspection hole. The entrance hole (d) is 12 cm in diameter. The inspection hole (c) is 12 cm in diameter. The rear section (c) is 12 cm long.

Legende:
 a - indflyringshul
 b - ynglekammer
 c - inspektionshul
 d - indflyringshul (diam. 7 cm)

Materialer:
 Kassen bygges af tryktræ (10-20 mm), spånplader eller ubehandlede brædder (10-20 mm). Den males med en vandbaseret maling, der skal holde holdbarheden under udbetjningsforhold. Lad kassen 'drampe' godt af inden ophængningen.

Ophængning:
 Kassen placeres udvendigt på en bygning i mindst 4-5 m's højde - helst på en æst eller nordvendt væg. Da kassen er udstat for vægting, er det bedst at hænges den helt oppe under tagudhængene. Der kan også vælges en plastring i et træ. I så fald skal kassen helst hænges op end de 4-5 m's. Hæng kassen, så det er så svært som muligt for en kat eller en mår at komme ind i den. Tilstul lægges der et tyndt lag halm i bunden af kassen.

med du sætter en kirkeuglekasse op, må du meget gerne sende en e-mail til projektet med oplysninger om tid og sted.
 E-mail: slorugle@tytoalba.dk

Print denne side

Af Leif Novrup

Danske og tyske Fiskeørne, datasammenligning

Foto: Knud Christensen

I sommerferien var jeg i Tyskland, hvor jeg havde mulighed for at iagttage de tyske Fiskeørne.

I delstaten Mecklenburg-Vorpommern, som jeg besøgte, findes 44% af Tysklands fiskeørnebestand. I året 2001 blev der talt 400 ynglepar i hele Tyskland, deraf fandtes 52 par i Müritz-regionen og deraf igen 19 par i selve nationalparken. 12 reder var på elmast og 7 i trætoppe.

I byen Federow var der et informationscenter med videoovervågning af en fiskeørnerede, og fagfolk havde gennem mere end 10 år iagttaget reden og livet her. Et skema i lokalet over de sidste 6 år viste forløbet ved fiskeørnereden. Dette skema skrev jeg af – se nedenfor.

Da jeg selv har gjort tilsvarende observationer ved en fiskeørnerede i Jylland gennem 12 år, synes jeg det kunne være interessant at sammenligne data mellem disse to reder. Ganske vist er "min" rede ikke videoovervåget, så mine data er ikke så mange, og nogle må jeg regne mig frem til, men jeg synes alligevel godt, at det kan give et billede af forskelle mellem de to reder.

Reden i Tyskland er på en højspændingsmast, mens min i virkeligheden drejer sig om tre forskellige reder i

træer. De to første reder var i toppen af skovfyr, mens den sidste rede fra i år er i toppen af en knækket gran. Den første rede fra 1994-97 gav hele 5 udfløjne unger. Den anden rede fra 1998-2005 gav 1 udfløjne unge, mens den sidste har givet 2 udfløjne unger. I alt er det således kun lykkedes at få 8 fiskeørnerunger på vingerne, og så kan det nævnes, at den ene unge fra i år fandtes død 14 dage efter, at den havde forladt reden. Altså en megen dårlig yngle-succes.

Til sammenligning fik det tyske par hele 15 unger på vingerne de sidste 6 år – "mit" par kun 2 flyvefærdige unger.

De fleste år fik parret i Tyskland 3 unger, og altid kom mindst 1 unge på vingerne, mens der i samme periode i Jylland kun kom unger i ét år.

Hertil kan tilføjes, at hannen i det tyske par er ringmærket, og at han er født i en anden rede i nabolaget for 14 år siden. I de sidste 11 år har han været faderen i reden her; altså meget stabilt. Parret i Jylland har skiftet mere, og der gættes på, at den ene af Fiskeørnene her for nuværende er en unge fra kullet i 1994 eller 1996. Men da Fiskeørnene i Jylland ikke er ringmærket, kan det ikke vides med sikkerhed.

I Tyskland er Fiskeørnene næsten

Foto: Søren Skov

udvokset på otte uger og begynder på de første flyveøvelser. Ved slutningen af august forlader de gamle Fiskeørne redeområdet for at begynde deres lange rejse til vinterkvarteret i Sydvestafrika. De unge Fiskeørne følger efter i september.

Normalt ankommer de tyske Fiskeørne 3 uger til en måned før til redestedet end de danske – blot ikke i år på grund af det kolde forår. Til gengæld lægges æggene allerede omkring den 9/4 i Tyskland, men i Jylland først mellem 1/5 og 16/5; altså betydeligt senere.

Skønt parret i år ankom sent til Federow i Tyskland, blev æggene lagt

henholdsvis den 12/4, 14/4 og 17/4, i Jylland først den 30/4. De danske unger udklækkes derfor noget senere og kommer først på vingerne noget hen i august. I år dog allerede med første unge den 29/7 og den anden unge den 31/7.

Der er stor dødelighed hos det danske par, mens det ikke ses ved det tyske. Således nåede de 2 unger i 2001 ikke at blive flyvefærdige, og i 2002 døde alle tre unger ca. fire uger gamle. Én blev fundet død under reden.

Også i år fandtes rester af den ene unge – ca. 14 dage efter den første gang fløj fra reden. Se foto af vinge side 14.

2006/4

Data vedr. fiskeørneparret ved Federow, Tyskland

ÅR	Ankomst han/hun	1. æg	2. æg	3. æg	1. unge	2. unge	3. unge	Forlod reden	Udføjne unger
2001	31/3-31/3	10/4	12/4	15/4	18/5	19/5	21/5	9/7	3
2002	16/3-24/3	7/4	9/4	11/4	15/5	16/5	18/5	13/7	3
2003	22/3-27/3	6/4	8/4	11/4	13/5	død	død	2/7	1
2004	20/3-21/3	7/4	9/4	13/4	15/5	16/5	19/5	12/7	3
2005	23/3-23/3	6/4	8/4	10/4	14/5	15/5	17/5	12/7	3
2006	1/4-2/4	12/4	14/4	17/4	19/5	20/5	23/5, død 24/5		2

Data vedr. fiskeørneparret i Jylland

ÅR	Ankomst han/hun	1. æg	2. æg	3.æg	1. unge	2. unge	3. unge	Forlod reden	Udføjne unger
1994	?	14/5	16/5?		21/6	22/6?		11/8	2
1995	8/4-8/4	15/5?			rugede 28/6				0
1996	6/4-12/4	2/5	4/5?	7/5?	9/6	11/6	14/6	2/8	3
1997	9/4-11/4	26/4							0
1998	7/4-								0
1999	9/4-								0
2000	23/4-23/4	16/5			23/6			11/8	1
2001	21/4-30/4	10/5	12/5?		16/6?	17/6?-død?			0
2002	14/4-24/4	9/5	11/5?	14/5?	15/6	17/6	20/6		0
2003	15/4-6/5								0
2004	8/4-26/4								0
2005	2/4-4/4	7/5			13/6				0
2006	31/3-12/4	30/4	2/5?		5/6	6/6		30/8	2

Fiskeørnens rejserute

På en tavle i informationscentret kunne man også læse om trækruten for en radiomærket Fiskeørn fra reden i 1999. Det var hunnen.

Den fløj af sted fra reden i Federow ved Müritz See den 15/8 og fulgte denne rejseplan:

- 15/8 Afrejse
- 16/8 Ankom Dresden
- 30/8 Afgang Dresden
- 1/9 Fløj over Mont Blanc
- 2/9 Afgang Schweiz
- 4/9 Ankom Sardinien
- 5/9 Afgang Sardinien
- 5/9 Ankom Tunesien
- 7/9 Afgang Tunesien
- Havde 6 overnatninger i Sahara uden at få føde -
- 14/9 Ankomst Cameroun nær ækvator

Én måned var Fiskeørnen altså om at tilbagelægge sin rejse til vinterkvar-

teret lidt nord for ækvator i Cameroun i det centrale Afrika.

Det er almindelig kendt, at fiskeørnehunnen bliver overflødig, når ungerne i reden bliver så store, at de selv kan flyve og partere deres mad. Hun er derfor den, der først forlader familien og rejser sydpå. Hannen fanger stadig fisk til ungerne et stykke tid endnu, som de modtager på reden.

Da jeg besøgte reden i Tyskland, kom hannen også til reden med en fisk, men her kom hunnen først og snupede fisken, som den fløj bort med – altså inden nogen af de to unger nåede hen på reden. Det var den 24/7.

I år så jeg fiskeørnehunnen for sidste gang den 15/8, sidste år den 18/8.

På DATSY-hjemmesiden om Fiskeørn kan du læse mere om de danske Fiskeørne og det jyske par, også med fotos fra året 2006:

<http://www.dofbasen.dk/DATSY/>

= > (vælg art)

*Vinge fra unge
14 dage efter
udflyvning 2006.
Fundet nær reden.
Spist af ræv.*

Denne artikel har tidligere være bragt i DOF-Ringkøbing Amts lokalblad Sandeviften.

2006/4

Forårets succesfulde fuglestemmekursus i Viborg gentages i 2007:

Lær fuglesangen at kende

Få sat navn på fuglestemmerne. Veksellende mellem kursusaftener og fugleture gennemgår vi fuglesang og kendetegn hos en række af vore almindelige sangfugle. Vi starter i marts, hvor et overskueligt antal arter synger, og tager fat på resten, som foråret skrider frem – og slutter en lun majaften i mosen med et kor af Nattergale! Kurset henvender sig til begyndere.

Kurset starter i midten af marts og slutter i maj, og inkluderer otte mødeaftener og fire fugleture. Tilmelding til AOF, se deres kursusprogram i Viborg Nyt eller på www.aofcenterviborg.dk.

Ole Lilleør

Solidt engagement

www.vestjyskbank.dk

Med mere end 130 års solide rødder i det jyske

I vestjyskBANK udvikler vi os med vores kunder. Vores mål er, at give vores kunder et bedre økonomisk råderum og flere muligheder i hverdagen. I vestjyskBANK ønsker vi at gøre en positiv forskel i de lokalsamfund, vi er en del af, og at være kendt for et solidt lokalt engagement.

 vestjyskBANK
Solidt engagement

Efterlysning!

DOF-biblioteket i Fuglenes Hus modtager vort lokalblad HJEJLEN. Bladet er tilsyneladende så interessant for nogle af de københavnske læsere, at enkelte numre forsvinder fra bibliotekets hylder for aldrig mere at vende tilbage. Det betyder, at disse blade mangler, når der skal foretages en indbinding, så de kan blive bevaret for eftertiden. På DOF-biblioteket mangler man bladene 1994/1, 1995/4 og 2000/2.

DOF redaktøren selv mangler bladene fra 1984/2 og 1992/1. Layouteren mangler numrene 1984/2, 1990/4 og 2000/1.

Hvis du hører til blandt dem, der har gemt de gennem årene udgivne numre af HJEJLEN, vil redaktøren være glad for at høre fra dig i tilfælde af, at du i stedet for at kassere dem vil give de savnede numre bort.

Ring venligst 8667 1646 eller send dem til mig, adresse side 2.

Redaktøren

Udstopning?

En læser skriver: Jeg har tre små døde fugle liggende i min fryser, så vidt jeg husker er den ene en Vandrikse, fundet kørt ned. Nr. to er en Grøn sissen og nr. tre nok en Grønirisk, de to sidste er fløjet i mit vindue sidste vinter under fodring og derved omkommet. Jeg efterlyser en eller anden, som kunne være interesseret i at modtage dem til udstopning eller lignende.

Mange hilsner

Skovbjerg Eg
Lundøvej 73
7840 Højslev Kirkeby

Tlf. 9753 7277 / 2622 7277

Fugle i fortid og fremtid

DOFs jubilæum har været fejret med brask og bram dette efterår med fester i København og Viborg, særnummer af Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift osv. Der har været lejlighed til at kigge bagud og reflektere over de mange frem- og tilbageskridt såvel naturmæssige som politiske, foreningen har medvirket til og været vidne til de sidste 100 år; det er der sagt og skrevet mange kloge ord om.

Noget af det mest tankevækkende jeg har set i den anledning, står skrevet i Sørvannen, som er Århus-afdelingens medlemsblad.

Det tilbageskuende består i en underholdende artikel af Morten DD Hansen, en traditionel 'Siden Sidst-artikel' som her kaldes 'Fra Felten', med undertitlen 'Perioden 1906-2006'. Artiklen opsummerer "et udmærket århundrede med adskillige godbidder". Selv om det normalt ikke er Århus Amt, man først tænker på i hit-sammenhæng, så bliver det jo alligevel til en hel del interessante fugle, når en hundredårs-periode sammenfattes. Blandt andet er det denne del af landet, som har haft flest Nathejrer, og landets eneste Isabellatornskade er taget på Anholt, som jo også hører under Århus Amt.

Men endnu sjovere end at kigge tilbage er det måske at kigge frem...? I 'Turreferat for Østjysk Fugleløb 2036' giver en vis Anders Horsten, Ph.D., Professor i God Biologi, Aarhus Universitet, sit bud på hvad en tur rundt i det østjyske landskab vil kunne byde på om 30 år. Og man må sige, manden er

Side fra HEILENS søsterorgan,
Sørvannen fra Århus Amt.

optimist! Han giver en flot vision for et Østjylland fyldt med spændende natur som følge af en total omlægning af naturpolitikken i EU og Danmark, bl.a. er Kolindsund i 2012 genoprettet som vådområde og efterfølgende erklæret UNESCO Biosfæreservat. *Længe leve optimismen!* Kirkeuglen er kommet igen i det almindelige østjyske landskab, Løvenholm-skovene på Djursland er omlagt til åben græsningsskov med genindvandret Mellemlagspætte og ynglende Kongeørn, og ved Overgård S for Mariager Fjord er de intensive kornmarker forvandlet til kystsump og laguner, hvor der bl.a. yngler Stylteløber.

Nu skal jeg ikke tage hele spændingen og fornøjelsen ved at læse artiklen, kun opfordre til, at man går ind på Sørvannens hjemmeside (www.dofaarhus.dk/soravnen) og downloader jubilæumsnummeret, det senest udkomne, nr. 3 2006, og lader sig føre med tilbage og frem i tiden...

Jørgen Peter Kjeldsen

Kapitalpension eller ratepension?

Din personlig rådgiver kan give dig svaret.

Der findes flere forskellige måder at spare op til pension på, og det kan være svært at vælge. Sammen med din personlig rådgiver kan du finde frem til den løsning, som passer til netop dig.

For at få din personlige rådgiver skal du være med i vores Fordelsprogram. Kom ind i filialen eller læs mere på vores hjemmeside.

Gør det muligt

Viborg Afdeling
Sct. Mathias Gade 6B
89 26 26 26
nordea.dk

DOF på nettet

Følg med i foreningens aktiviteter, klik ind på:

www.dofviborgamt.dk

www.dof.dk

www.dofbasen.dk

www.dofcall.dk

www.netfugl.dk

www.naturbutikkenen.dk

www.doftravel.dk

www.fuglevaernsfonden.dk

Der er brug for din hjælp!

- Kan du lide at se på fugle i mark, eng og skov?
- Kan du afsætte nogle ganske få timer 1-2 gange om året?
- Har du lyst til at gå på opdagelse på din hjemegn eller ved dit sommerhus?
- Vil du gerne bidrage til et af Danmarks vigtigste naturovervågningsprogrammer?

Kan du svare ja til disse spørgsmål, er det måske **noget for dig at blive punkt-tæller**. Hvert år deltager flere hundrede frivillige i DOFs punkt-tællinger. De er kernen i det snart tredive år gamle naturovervågningsprogram.

Punkt-tællingsprogrammet er en af de DOF-aktiviteter, der har vundet størst anvendelse i den nationale naturforvaltning – ganske enkelt fordi det er en meget effektiv måde at overvåge bestandene af vores mest udbredte fuglearter. Det er i kraft af punkt-tællingerne, at man har kunnet påvise de markante nedgange i agerlandets og engenes fugleliv. Det er også punkt-tællingerne, der kan fortælle om de smukke Stillitsers store fremgang og om Bomlærkerne, der er ved at komme sig igen ovenpå mange års nedtur.

Programmet er imidlertid **helt afhængigt** af et stort antal frivilliges optællinger over hele landet, så der er derfor også brug for **din** hjælp! Du behøver ikke at være en ørn til at se på fugle for at kunne deltage, blot du kan kende de almindelige arter.

Princippet er enkelt: Du laver en rute med 10-20 stop. På hvert stop tæller du fugle i præcis fem minutter. Ved at gentage proceduren hvert år, og med flere tusind punkter over hele landet, kan der beregnes indeks for bestandene og deres udvikling dermed følges.

Det er højaktuelt med vinterfugletællingerne, der udføres i perioden 15. december til 15. januar. Du skal kun udføre en tælling én gang i perioden. Men har du lyst, må du også meget gerne gennemføre ruten i yngleperioden (1. maj til 15. juni).

Har du lyst til at blive punkt-tæller eller vil du vide mere, så kontakt undertegnede eller Fuglenes Hus (tlf. 3331 4404, e-mail dof@dof.dk).

Ole Lilleør,
punkt-tællingskoordinator i Viborg Amt

Baldersvej 19
8800 Viborg
tlf. 8662 8032
lilleor@gmail.com

TURREFERATER

Her bringes forkortede referater, de fulde referater kan findes på vores hjemmeside www.dofviborgamt.dk.

Agerø, 27. august 2006

Det truede med regn fra morgenstunden, men endte faktisk med pænt vejr, stille og klart. Der var dog ikke mange at dele glæden med, for kun to mødte frem til dagens arrangement. Det genererede heldigvis ikke fuglene, som fint lod sig se fra skjulet. En **Vandrefalk** rastede på engen, hvor der også gik masser af **Grågæs**. Vade-fuglene puttede sig, og sås derfor kun glimtvis. På stor afstand, over Nees, kunne vi se en kæmpeflok **Hjejler** i luften. En **Efterårsløvsanger** kvad en strofe, og en ung **Gøg** rastede ved skjulet. Afslutningsvis kørte vi til sydvestpynten og gik en tur med flot strandeng og fine vadefugle.

Ole Lilleør

Hanstholm/Roshage, 10. september og 12. oktober 2006

For tredje år i træk glimrede blæsten ved sit fravær. Disse 2 ture var begunstiget at flot klart vejr med en del solskin. Ikke det bedste vejr til havtræk! Der sås flere **Suler** og **lommer**, men desværre på ret lang afstand. Højdepunktet ved Roshage var således op til 20 **Søkonger** samt andre **alkefugle** som kom ret tæt på kysten.

Septemberturen bød på **vadefugle** både på stranden og molen, men også trækkende. Begge ture gik omkring slambassinet og området ved åudløbet, her sås mange småfugle med **Bjergirisk** og flere **Husrødstjerter** som de bedste. Der sås også **Sortkrage** i området. Med det dejlige vejr var kaffepausen i Fyrhaven absolut et hit.

Kolonihaverne bød på en del fugle, men det gode vejr havde også lokket mange havefolk frem, så fuglene holdt sig tilbage. I området neden for fyret var der til alles tilfredshed på oktoberturen en **Stor Tornskade**.

Jan S. Kristensen

Agerø, 8. oktober 2006

Vejret var ikke det, der lokkede denne morgenstund, med hård NV-vind, gråvejr og regnbyger. Og det var heller ikke et vejr, der kunne få besøgende ud på engen ved Fugleværnsfondens observationsskjul, som det ellers var planlagt. Det var stort set umuligt at komme derud. Faktisk dækkede fjordvandet samtlige engarealer mod vest og nord med tuer og lidt højere terræner stikkende op som små øer. Det var netop det vejr, der skulle til for, at der skulle være mange fugle ved skjulet. Ja faktisk viste en tur rundt på Agerø senere på dagen, at Fugleværnsfondens område med naboarealerne var det eneste sted med fugle overhovedet.

Følgende blev set: **Bjergirisk** ca. 100, **Skarv** > 2000 + 100 på østsiden af Agerø, **Pibeand** > 2000, **Grågå**s 430, men kl. 10:45 kom ca. 1500 **Grågæs** tilflyvende fra nordøst. De gik ned på de overvejende overskyllede Holme. **Strandhjejle** 16, hvoraf 11 der gik rundt i opskyllet, ca 20 m fra skjulet. **Bjerglærke** 15, **Brushøne** 8, **Vandrefalk** en gammel fugl, **Mørkebuget Knortegås** 15, **Lysbuget Knortegås** 20.

Eyvind Lyngsie Jakobsen

KOMMENDE TURE og MØDER

Agger Tange

søndag den 7. januar 2007

Mødested: P-pladsen ved kiosken kl. 9:00

Turleder: Per W. Buchwald (8662 1638)

Agger Tange huser ofte overvintrende vadefugle i form af Storspover og Rødben, der kan ses Fjeldvåge og Blå Kærhøg og med lidt held både Bjerglærke og Mosehornugle. Husk varmt tøj.

Tange Sø og Skov ved El-museet

søndag den 14. januar 2007

Mødested: P-pladsen ved El-museet kl. 9:30

Turleder: Stinne Aastrup (8667 2777 eller 2330 2777)

Den dejlige natur indbyder til en gåtur rundt ved Tange-værket og ud på dæmningen mod Tange Sø. Vintergæsterne er forhåbentlig på plads både på søen og i skoven. Der er fine muligheder for at se Vandstær, Isfugl, Bjergvipstjert, Halemejse, Lille Lappedykker og forhåbentlig mange spændende småfugle. På søen ligger ofte en del ænder og skalleslugere – af og til også en Lille Skallesluger. Turen varer ca. et par timer og planlægges efter vintervejret og isen på søen. Tag endelig kaffe, kikkert og evt. fuglebog med og husk, der kan være koldt på dæmningen, hvis det blæser.

Skarregård, Nord-Mors

lørdag den 24. februar 2007

Mødested: Skarregård (Feggesundvej 53) kl. 10:00

Turleder: Jes Gravgaard

Fugletur forud for generalforsamlingen. Se indkaldelse til generalforsamlingen på side 6 her i bladet.

Ørnens Dag

søndag den 25. februar 2007

Mødested: ved naturcenteret på Bygholmdæmningen kl. 10:00

Turledere: Carsten Krog Pedersen (9799 0905) og Jan S. Kristensen (9796 2456)

Ørnens Dag 2006 blev et brag af en succes, hvor mere end 2500 gæster besøgte DOFs arrangementer landet over. Igen i år er vi med i Viborg Amt. Som sidste år er turen lagt til Vejlerne, hvor udgangspunktet bliver naturcenteret på Bygholmdæmningen. Op til arrangementet vil der blive annonceret i de lokale medier, da vi håber at mange "nye" fuglekiggere dukker op, men medlemmer er naturligvis også meget velkommen. Er tilstrømningen stor, vil vi måske dele turdeltageme op i 2 grupper. Vel mødt til alle.

Hjarbæk Fjord

søndag den 18. marts 2007

Mødested: P-pladsen ved Kvols Vig kl. 8:00

Turleder: Ole Lilleør (8662 8032)

Vi tager en rundtur omkring fjorden. På dette tidspunkt ses især mange Hvinænder men også andre dykænder. Med lidt held ser vi alle tre skalleslugerarter. Gæs og gulnæbbede svaner kan ses på engene omkring, og er der forår på vej kan der være mange småfugle i luften.

Konservatoren i Aalestrup

- Trofæmontering
- Udstopning af fugle og pattedyr
- Restaurering af præparater
- Udlejning og salg
- Garvning af skind

JANE OG VAGN REITZ

- aut. zoologisk konservator fa.

Nørrehedevej 33 • 9620 Aalestrup • Telefon og fax 98 64 18 91

BYGHOLM CAMPING

Ved Fuglereservatet Vejlerne

Midt i naturen mellem hav og fjord
Veludstyrede hytter og værelser

Hestevognskørsel og Ridelejr

Swimmingpool • Restaurant

Festlokaler til 120 personer

ÅBEN HELE ÅRET

BYGHOLMVEJ 27, ØSLØS, 7742 VESLØS • TLF. 97993139

Email: bygholm@1031.inord.dk • FAX 97993802

Ture og møder -annonceres ud over her i HJEJLEN også på DOF-Viborg Amts hjemmeside: www.dofviborgamt.dk. Her kan du ligeledes læse 35 turreferater fra de sidste 2-3 år.

Vil du automatisk modtage annoncering af kommende ture, kan du tilmelde dig ved at sende en blank mail til denne adresse: dof_viborg_amt@yahoo.dk, og du vil få tilsendt en "huskeseddel" pr. email i ugen forud for hvert arrangement med info om pågældende tur eller møde.

Fotos af fugle -fra Viborg Amt efterlyses, både til brug i HJEJLEN og til DOF-Viborg Amts hjemmeside: www.dofviborgamt.dk. Sendes som vedhæftede filer pr. email eller på CD/DVD til Jørgen Peter Kjeldsen, pjoern@prinzapolka.dk.

HUSK -at medlemmer bosiddende uden for amtet kan bestille et abonnement på HJEJLEN.

Dette kan ske ved at ringe til redaktøren på **8667 1646** eller ved at sende en email til ham på adressen e.lyngsie.jakobsen@jydepost.dk.

Flytninger/adresseændringer:

Det er vigtigt, at du meddeler HJEJLENS redaktion om ændringer i dine adresseforhold, hvis du flytter. Benyt postvæsenet portofrie flyttepostkort og skriv til:

HJEJLEN v/ELJ
Østervænget 27
8800 Viborg,

eller ring **8667 1646**

eller send en e-mail: e.lyngsie.jakobsen@jydepost.dk

Stof til HJEJLEN:

- Tekster sendes til redaktøren eller layouteren (adresser i kolofonen på side 2).
- Tekster modtages helst i elektronisk format. Bemærk: tekstdokumenter bedes *ikke* formateret i tekstbehandlingsprogram (f.eks. Word), men sendes i ren tekstformat .txt.
- Illustrationer og billeder sendes til layouteren, og disse modtages i både analog (papir, negativer og positiver) samt elektronisk/digitalt format.

Deadline:

Bladet udsendes normalt 4 gange om året. Deadline for næste nummer er **18. februar 2007**.

ISSN 0903-9694

Returneres ved varig adresseændring

Afsender: HJEJLEN v/ELJ

Østervænget 27

8800 Viborg

PP DANMARK

